

Efter en skön sommar kommer här ett nytt nyhetsbrev från Viltskadecenter. Inför den här sommaren satsade vi på att uppdatera några populära publikationer som har funnits med en tid i vår verksamhet. Efterfrågan på skriftlig rovdjursinformation var stor under sommaren från såväl myndigheter som turistanläggningar men även olika rovdjurs- och jaktföreningar. Inför valet följer vi med spänning allt som skrivs i media om viltskador genom vår nyhetsbevakning. På vår webbplats, www.viltskadecenter.se under rubriken Nyhetsklipp, kan även ni kan göra detta! Trevlig höst önskar vi er!

Information och Utbildning

Hänt under sommar och tidig höst

Under sommaren har Viltskadecenter tryckt en ny reviderad upplaga av "Tamdjur och Rovdjur- går det ihop?". Broschyren innehåller såväl praktiska råd vid eventuella skador och förebyggande åtgärder som information kring rovdjurspolitiken och aktuell lagstiftning. Broschyren har använts av länsstyrelserna vid information till tamdjursägare. I juli skickades den direkt ut till knappt 11 000 fårägare i landet tillsammans med ett foljebrev. Det är andra gången som vi gör ett direkt utskick till landets fårägare, första gången var år 2002. Vi har fått en hel del positiva reaktioner på sommarens utskick.

Omslagen till sommarens informationsmaterial.

Vi har reviderat och tryckt en ny upplaga av "Att skydda tamdjur från rovdjursangrepp: boskapsvaktande hundar". I samarbete med Direktoratet i Norge, Naturvårdsverket och Bioforsk har Viltskadecenter gett ut en informationskrift om "Björnspillning - insamling till DNA-analyser". Vidare har vi reviderat och tryckt foldrarna "Om du möter en björn" och "Om du möter en varg" eftersom efterfrågan varit stor från bland annat länsstyrelser, kommuner och turist-anläggningar.

Viltskadecenter har fått in beställningar på flera "Rovdjurslådor" från olika länsstyrelser och vi jobbar med att färdigställa detta material.

20-22 juni genomförde Viltskadecenter en utbildning för länens specialister som arbetar med hantering av problembjörnar. Länet fick möjlighet att utbilda ett ekipage per län. Utbildningen innehöll teori och praktisk spårutbildning och spårträning på sändarförsedda björnar. Utbildningen genomfördes i Dalarnas län på Orsa Besparingskogs marker. Vi planerar att årligen erbjuda dessa hundar och förare vidareutbildning.

14-15 augusti genomförde Viltskadecenter den årliga träffen för besiktningsmän för statens vilt inför årets björnjakt. Utbildningen genomfördes som vanligt i Björnparken i Orsa Grönklitt.

Norskt studiebesök

22-23 augusti hade Viltskadecenter besök från två kommuner i Hedmarks fylke i Norge. Där pågår några mycket stora stängslingsprojekt. Två områden på vardera 1200-1500 ha skogsmark ska hägnas in med elstängsel för att skydda får mot varg och björn i två områden. Deltagarna ville ta del av Viltskadecenters kunskap om stängsel och stora rovdjur. Viltskadecenter kommer att följa projekten framöver.

Norska fårägare och representanter från kommunerna Trysil och Grue i Hedmarks fylke.

Ny styrelseledamot

Viltskadecenters styrelse träffades på ett tvådagars styrelsemöte på Grimsö den **29-30 augusti**. Styrelsen avtackade Svenska Fåravelsförbundets representant, Robert Sandström från Kil, som varit med sedan starten 1999. Han efterträds av Mats Ängquist, som hälsades varmt välkommen. Mats kommer från Umeå och finns med i Fåravelsförbundets styrelse.

Rovdjursutredningen

Viltskadecenter deltar och informerar under hösten på flera av de seminarier som Rovdjursutredaren Åke Pettersson anordnar. Det första seminariet handlar om Kungsörn och genomförs den **14 september**. Inga Ängsteg sitter även med i rovdjursutredarens grupp med sakkunniga.

Stora rovdjur

Björnsparning

Under veckan före midsommar genomfördes en kurs i björnsparning i Noppikoski. Alla län med fast björnförekomst fick skicka en hundförare med hund på kursen. Länsstyrelsens tjänstemän var också med för att få en uppfattning om metodens begränsningar och möjligheter. Kursen innehöll dels ett moment där hundarna/hundförarna skulle lära sig en metod för att träna spårupptag och dels ett moment med långspårning. Spårupptagsträningen leddes av Lennart Wetterholm och Tobias Gustavsson från Hundcampus. Under långspårningen fick vi hjälp av det

Stora rovdjur

Viltskadecenter
Grimsö Forskningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.se

0581-920 70

Skandinaviska björnprojektet med positioner från björnar med GPS-sändare. På så vis kunde Magnus Kristoffersson (länsstyrelsen i Jämtlands län), som höll i momentet, veta när hunden och hundföraren tappat spåret. En del av de som var med på kursen hade många års erfarenhet av att spåra björn med hund medan andra var relativt oerfarna. Alla var dock överens om att den här typen av träffar behövs varje år. Även om man spårar mycket björn själv med sin hund så är det svårt att säkert veta hur noga hunden följer björnspåret om man inte får facit från en sändarbjörn.

Förebyggande åtgärder mot örnangrepp

Angrepp av örn på tamdjur är relativt ovanliga. Det brukar röra sig om 5-10 lamm per år, de flesta på Gotland. I takt med att antalet örnar ökar i södra Sverige kan vi dock förvänta oss att även antalet angripna lamm ökar. I västra Götaland har det under flera år varit årliga angrepp av örn på en och samma fårgård. Efter de första angreppen i våras prövade vi därför att sätta upp "fågelskrämmor" i form av roterande prismor (Peaceful Pyramid Birdscarers). Prismorna består av små speglar som reflekterar dagsljus uppåt. De roterar med hjälp av en liten motor driven av ett 6 volts batteri. En laddning håller prismet snurrande i ca 2 månader. Tanken är inte att örnarna ska bli rädda, utan att det reflekterande ljuset skall skapa ett obehag för den som cirklar över platsen och tittar nedåt. Örnarna blir helt enkelt bländade. Vi satte upp två prismor på fårgården och därefter har inga fler angrepp av örn skett. Om det berodde på prismorna eller något annat får tiden utvisa. Viltskadecenter kommer att testa metoden på fler platser de närmaste åren.

Övrigt vilt

Övrigt vilt

Kontaktperson : Mikael Hake 0581-69 73 12, 070-646 48 71
E-post:mikael.hake@nvb.slu.se

Tran- och grågåsräkning 16-17 september

Under helgen 17-18 september 2005 räknades för första gången samtliga tranor som höll till på olika platser runtom i landet. Räkningen gjordes i samband med den grågåsinventering som årligen görs denna helg. Ca 200 000 grågäss och 45 000 tranor räknades in. För mer detaljerade resultat och kommentarer till räkningarna av tranor och gäss – se *faktablad på Viltskadecenters webbplats* och sidan www.biol.lu.se/zoekologi/waterfowl/TRANA/Trana_Gas_Inv.htm.

För att få en uppfattning om hur antalet tranor i Sverige förändras över tiden är det viktigt att fortsätta räkningarna. Under helgen 16-17 september 2006 planeras därför en ny nationell tranräkning. Liksom under 2005 kommer denna räkning att göras samtidigt med den grågåsinventering som genomförs samma helg. Om du är intresserad av att delta så hör av dig till någon av nedanstående personer. Mer information om räkningarna kan man hitta på *vår webbplats* och på www.biol.lu.se/zoekologi/waterfowl/SEPT2006.htm.

Kontaktpersoner: Leif Nilsson (leif.nilsson@zoekol.lu.se) och Mikael Hake.

Stormöte om skador på gröda 23-24 oktober

Mängden skador på gröda som orsakas av framför allt tranor och gäss ökar i landet, och i takt med detta uppmärksammas problemet i allt större utsträckning. Under de senaste åren har flera projekt som syftar till att förebygga skadorna startats av olika länsstyrelser. I november 2005 arrangerades ett minisymposium i Kristianstad för representanter från länsstyrelser, den ideella naturvården, LRF och lantbrukare i de hårdast drabbade länen. Syftet med mötet var att diskutera problem av gemensamt intresse, att utbyta erfarenheter och idéer om vilka förebyggande åtgärder som kan vidtas, samt att bilda ett nätverk för informationsutbyte. Mötet var mycket uppskattat av deltagarna, och därför beslutades att ett nytt, större möte skulle anordnas 2006. Mötet kommer att hållas vid Tåkern i Östergötland 23-24 oktober, och denna gång kommer representanter från samtliga län i landet att bjudas in. För mer information och preliminärt program – kontakta någon av nedanstående personer.

Kontaktpersoner: Karl-Martin Axelsson (karl-martin.axelsson@e.lst.se) och Mikael Hake.

Årets tranfångst slog rekord

Viltskadecenter har sedan 2002 arbetat intensivt med att samla in information om hur de tranor som vistas i jordbruksområden i landet beter sig. Som ett led i detta undersöker vi bland annat tranans rörelsemönster genom att förse unga tranor med såväl radiosändare som individuella färggringskombinationer. Ett annat syfte med att märka tranungar är att vi dessutom kan få information om deras överlevnad, vilket bidrar till att vi kan göra en modell över tranans populationsutveckling i landet.

Två unga transyskon som just försetts med färgringar släpps för att återförenas med föräldrarna som väntar längre bort på fältet (foto: Mikael Hake©).

Resultaten från våra undersökningar kan du hitta i faktablad och artiklar som kan laddas ner i PDF-format från vår webbplats. Under 2006 hade tranorna i trakterna av Grimsö sin hittills bästa häckningssäsong, och ovanligt många ungar producerades. Detta bidrog till att hela 22 tranungar kunde fångas i området. Vi väntar nu på att tranfamiljerna skall lämna sina revir och söka sig till de samlingsplatser de brukar besöka under hösten innan de flyttar vidare söderut mot sina övervintringsplatser i främst Spanien. Vi vet sedan tidigare att så gott som samtliga familjer i Grimsöområdet besöker jordbruksområdena vid de grunda slättsjöarna Östra och Västra Kvismaren, strax sydost om Örebro. Viltskadecenter kommer därför regelbundet att försöka läsa av så många färgringmärkta tranor som möjligt i detta område under hösten. Normalt flyttar tranorna vidare söderut mot sina övervintringsplatser runt 10 oktober.

Kommande aktiviteter

Kommande aktiviteter

25-26 okt respektive 31 okt-1 nov

Fortbildningsträff för länens viltskadehandläggare och rovdjursansvariga
Plats: Viltskadecenter, Grimsö Forskningsstation

7 november

Träff med ägare av boskapsvaktande hundar i Viltskadecenters nätverk
Plats: Viltskadecenter, Grimsö Forskningsstation

Inventeringsutbildningar

En utbildning för länens inventeringspersonal utanför renkötselområdet planeras i november. Preliminärt datum är 22-23 november. Motsvarande utbildning inom renkötselområdet ges eventuellt i anslutning till Stormötet om rovdjursinventering i Sorsele 4-5 oktober.

5 december

Viltskadecenters styrelse sammanträder.
Plats: Naturvårdsverket, Stockholm

Allmänt

Extramedel från viltskadeanslaget

Sista datum för ansökningar till Naturvårdsverket om extramedel till förebyggande åtgärder från viltskadeanslaget är 30 oktober.

Kontaktperson: Per Risberg (Per.Risberg@naturvardsverket.se).

